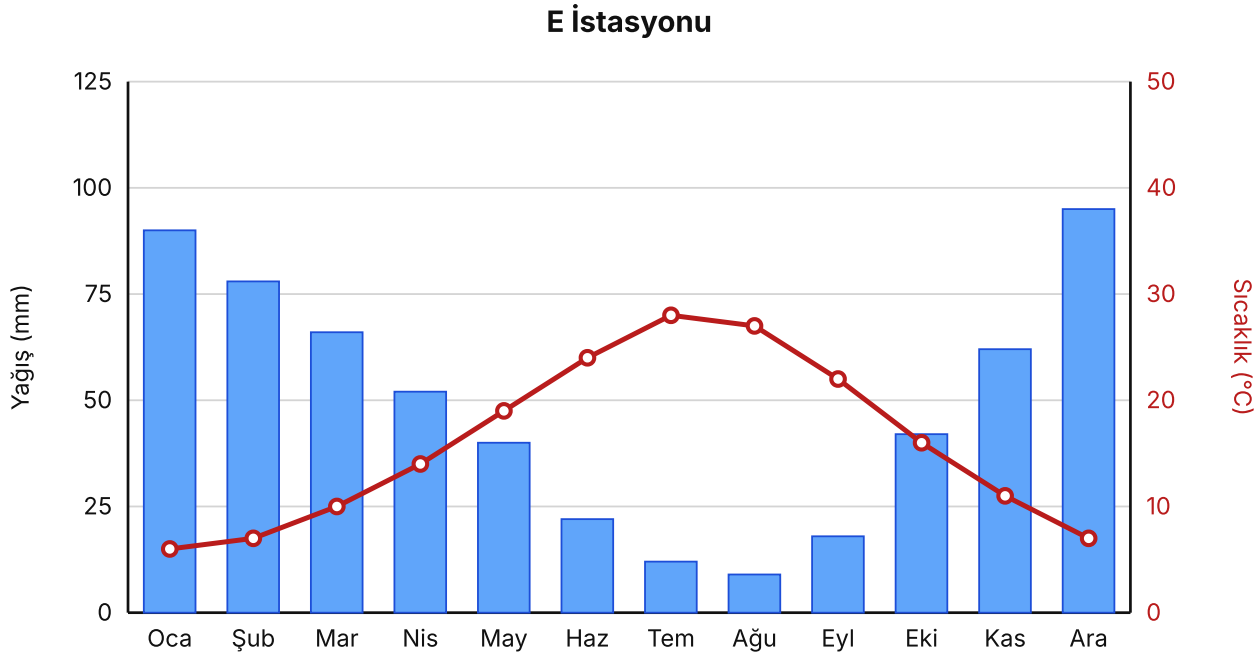
DUBBA · OYSS HAZIRLIK
10. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 4
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

10. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 4)

1. Denizli'de yaşayan Alp, ilçesi Ilıcayaka'nın kuzeyindeki Kireçtepe Platosu'nda bir gün boyunca gözlem yapmıştır. Platonun kireç taşından oluştuğunu, sağanaktan sonra yüzeyde su birikintisi kalmadığını ve suyun kaya çatlaklarından hızla yer altına süzüldüğünü not etmiştir. Ilıcayaka'daki E İstasyonu'nun iklim grafiği ile Alp'in platoda yaptığı üç gözlem aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. E İstasyonu'nun iklim grafiği

- **I.** Kaya çatlaklarına giren çam köklerinin kalınlaştığı yerlerde çatlaklar aralanmış, kayadan kopan parçalar kökün iki yanına düşmüştür.
- **II.** Çam ağaçlarının altındaki ince toprak kaldırıldığında kireç taşının yüzeyinde, köklerin uzandığı çizgiler boyunca açılmış oluk ve oyuklar görülmektedir. Ağaçsız yamaçtaki çıplak kayanın yüzeyi ise daha düzgündür.
- **III.** Platonun güney yamacındaki taş ocağında yapı taşı çıkarmak için kayalar patlatılmakta, yamaçta irili ufaklı kaya parçaları yığılmaktadır.

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

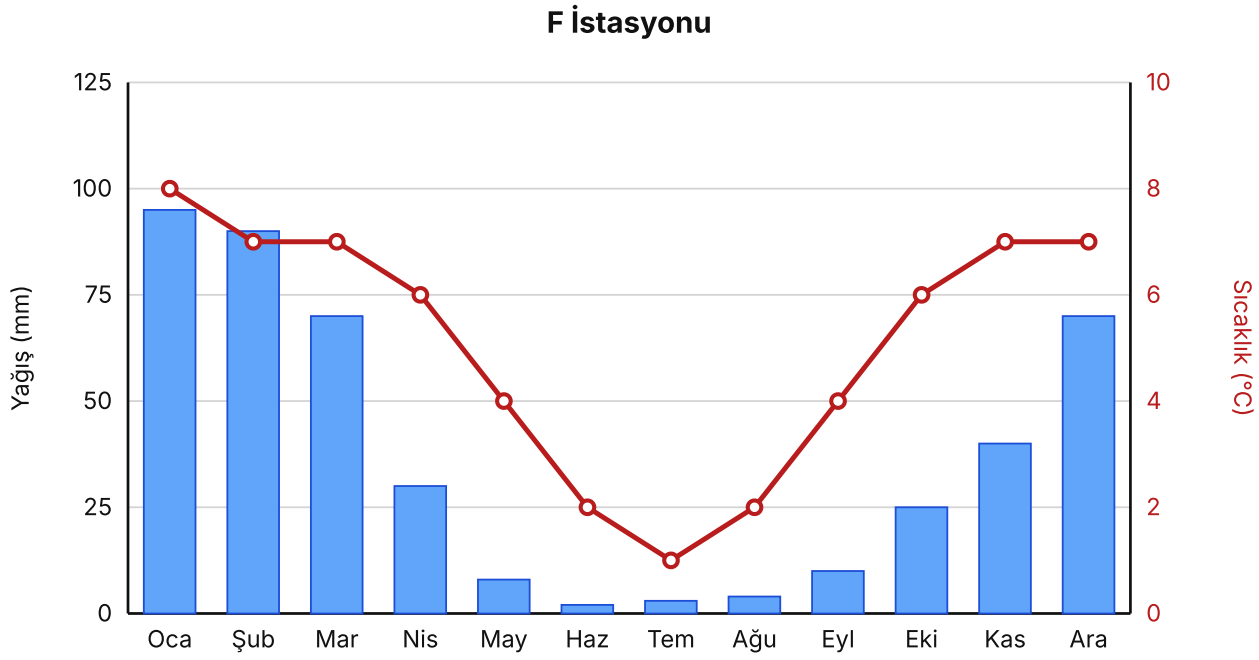
1.1. Şekil 1'den yararlanarak E İstasyonu'nun sıcaklık ve yağış özelliklerini yazınız. Bu koşullarda platodaki kireç taşında kimyasal çözünmenin yılın hangi döneminde daha etkili olduğunu gerekçesiyle açıklayınız. Kireç taşının hangi özelliğinin bu çözünmeyi kolaylaştırdığını yazınız.

1.2. I, II ve III numaralı gözlemlerde ayrışmaya katkı yapan canlı etkisini belirleyiniz. Her gözlemdeki etkinin fiziksel ayrışmaya mı kimyasal çözünmeye mi katkı sağladığını, nasıl gerçekleştiğini açıklayarak yazınız.

2. Nehir, Peru'da And Dağları'ndaki R köyünü ve çevresini anlatan bir belgesel izlemiş ve aşağıdaki notları almıştır.

> *Köyün yukarısında, yaklaşık 4.100 m yükseltideki F İstasyonu'nun iklim grafiği belgeselde gösterildi. Mayıs ile eylül arasındaki dönemde gökyüzü çoğunlukla açık; geceleri sıcaklık hemen her gün 0 °C'nin altına iniyor, öğleden sonra ise güneşte 15 °C'ye kadar çıkıyor. Vadinin yamaçları iri kristalli granit kütlelerinden oluşuyor. Kayaların yüzeyinde ince ve derin çatlaklar, yamaç eteklerinde ise köşeli kaya parçalarından yığınlar var. Yamaçlarda toprak çok ince, yer yer çıplak kaya görünüyor; bitki örtüsü seyrek otlardan ibaret. Vadinin yukarısındaki kar ve buz örtüsünden gündüzleri eriyen sular yamaçlardaki kaya çatlaklarına sızıyor.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şekil 2. F İstasyonu'nun iklim grafiği

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Nehir'in notlarındaki "Mayıs ile eylül arasındaki dönemde gökyüzü çoğunlukla açık" bilgisinin Şekil 2 ile uyumlu olup olmadığını bu dönemin yağış değerlerine dayanarak açıklayınız. Grafikten F İstasyonu'nun güney yarım kürede bulunduğunu gösteren bir kanıt ile sıcaklıkların yıl boyunca düşük kaldığını gösteren bir bilgi belirleyiniz.

2.2. F İstasyonu çevresindeki granit kütlelerinde hangi ayrışma türünün öne çıktığını belirleyiniz. Bu ayrışmanın Nehir'in notlarında görülen iki farklı çeşidinin nasıl gerçekleştiğini açıklayınız. Bu sahada kimyasal çözünmenin yavaş kalmasını iklim özellikleriyle, ayrışmanın genel olarak yavaş ilerlemesini granitin özelliğiyle ilişkilendiriniz. Yamaçlarda toprağın çok ince olmasının nedenini neden-sonuç ilişkisi kurarak açıklayınız.

3. Cemre, Ilıcayaka çevresinde çözünebilen kayaçların bulunduğu sahada yaptığı gezide aşağıdaki gözlemleri

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

defterine yazmıştır.

- **I.** Kireçtepe Platosu'nun eğimli yamaçlarındaki kayaların yüzeyi, yağmur ve sel sularının açtığı yan yana dizilmiş oluk ve yarıklarla kaplıdır; oluklar arasındaki sırtlar bıçak gibi keskindir.
- **II.** Platonun düz kesiminde, yaklaşık 20 m çapında, kenarları hafifçe içe eğimli, çanak biçimli tek bir kapalı çukur bulunmaktadır.
- **III.** Sızıntı Mağarası'nın tavanından aşağıya doğru uzanan, uçlarından su damlayan sivri ve buz saçağını andıran oluşumlar vardır.
- **IV.** Mağaranın iç salonunda tavandan aşağı inen ve zeminden yükselen iki oluşumun birleşmesiyle tavana kadar uzanan kalın kolonlar yükselmektedir.

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Her gözlemde anlatılan yer şeklinin adını ve bu şeklin aşınım (çözünme) mı birikim (çökelme) mi süreciyle oluştuğunu tabloya yazınız.

Gözlem	Yer şeklinin adı	Süreç
I		
II		
III		
IV		

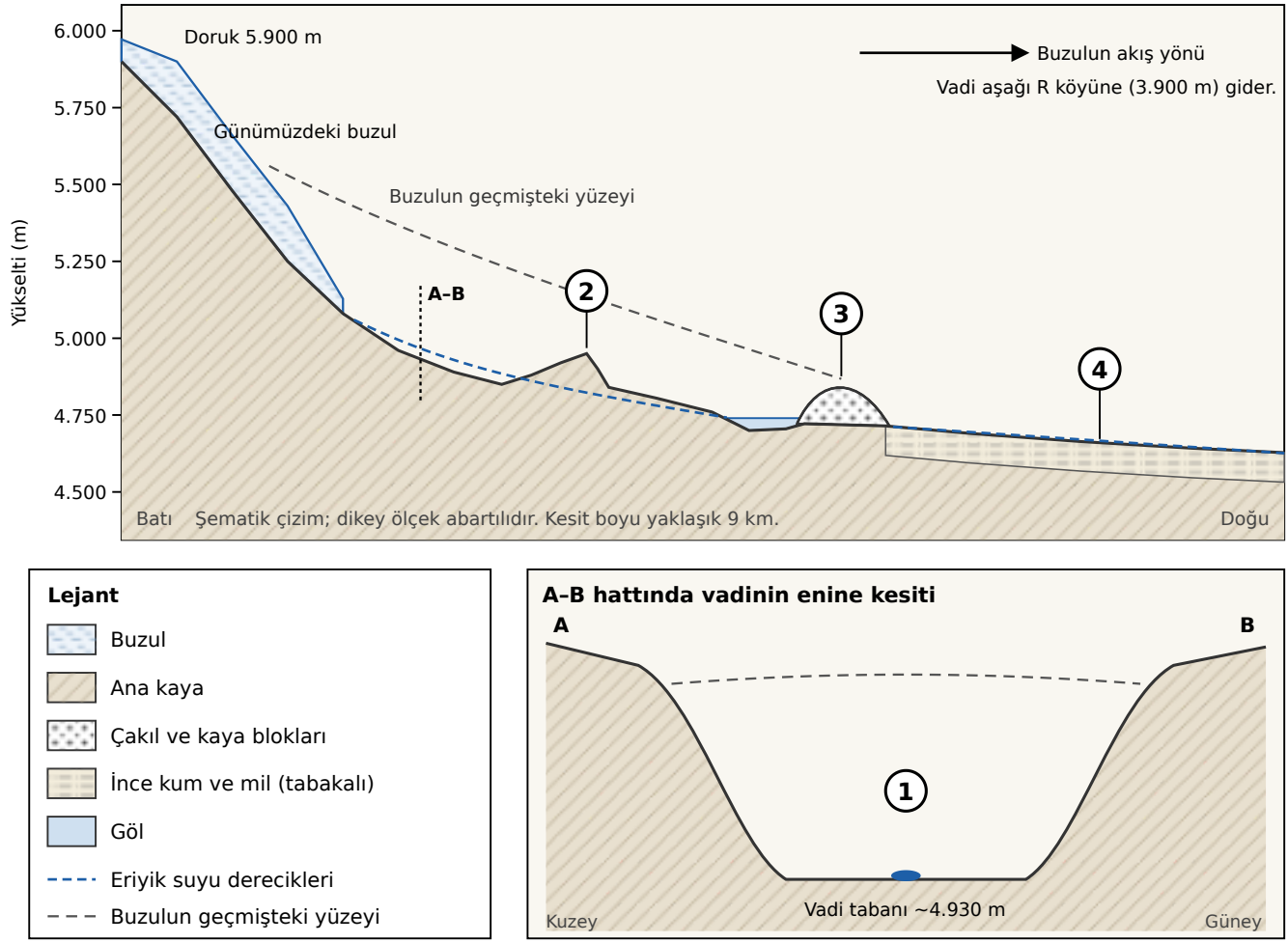
3.2. Cemre, platonun batısına doğru yürüdükçe II'deki çukura benzeyen çukurların sayısının arttığını, bazı yerlerde kenarları girintili çıkıntılı, birkaç yüz metre genişliğinde çukurlar bulunduğunu görmüştür. Platonun batı ucunda ise çevresi yüksek kenarlarla kuşatılmış, tabanı düz, birkaç kilometre genişliğinde ve kışın tabanında geçici göl oluşan kapalı bir çukurluk vardır. II'deki çukurdan başlayarak bu iki çukurluğun adlarını yazınız ve oluşum sürecini suyun kireç taşını çözmesiyle sırasıyla açıklayınız.

4. Alp, Nehir'in izlediği belgeseldeki R köyünün yukarısında bulunan buzul vadisini araştırmıştır. Topladığı bilgilerden yararlanarak hazırladığı şematik kesitler aşağıda verilmiştir. Günümüzde buzul yalnız doruğa yakın

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

kesimlerde bulunmaktadır; geçmişte ise vadinin aşağı kesimlerine kadar inmiştir.

Şekil 3. And Dağları'nda bir buzul vadisinin şematik boyuna kesiti ve A–B enine kesiti

Şekil 3'te 1, 2, 3 ve 4 ile gösterilen yer şekillerinin adlarını yazınız. Her birinin buzul aşındırması mı buzul biriktirmesi mi sonucunda oluştuğunu belirterek oluşumunu açıklayınız. Ekvator'a yakın bir enlemde bulunan bu sahada günümüzde buzul bulunabilmesinin nedenini yazınız.

5. Nehir ve arkadaşları, Kireçtepe Platosu'nun eteğindeki Akbasamak Travertenleri'nin oluşumunda etkili olan süreçleri yerinde incelemek için bir saha çalışması düzenlemiştir. Grubun hazırladığı plan ile sahada

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

doldurduğu gözlem formu aşağıda verilmiştir.

Grubun saha çalışması planı

1. Traverten sahasına ulaşım yolu ve sahada izlenecek yürüyüş güzergâhı belirlenecek, taslak gezi planı yazılacak.
2. Defter, kalem, bölgenin haritası, fotoğraf makinesi ve havaya uygun giysiler hazırlanacak.
3. Sahada basamakların, havuzcukların ve su kanallarının durumu gözlenecek; suyun aktığı ve kuruduğu kesimler ayrı ayrı not edilecek.
4. Traverten basamaklarından birkaç parça kırılıp incelenmek üzere okula getirilecek.
5. Basamakların oluşumunda yer altı suyunun ve çökelmenin ne ölçüde etkili olduğuna ilişkin bilgi toplanacak.
6. Okula dönüldükten sonra sahada çekilen fotoğraflar sınıf panosuna asılacak ve çalışma tamamlanmış sayılacak.

Grubun sahada doldurduğu gözlem formu

Gözlem yeri	Gözlem notu
Kuzey basamaklar	Kaynaktan gelen su basamakların üzerinden sürekli akıyor. Havuzcukların kenarları bembeyaz; yüzeyde yeni oluşmuş ince ve yumuşak katmanlar var.
Güney basamaklar	Su, kanallarla yakındaki tesislere yönlendirilmiş; bu kesimde basamaklara su gelmiyor. Yüzey grileşmiş ve kararmış; basamak kenarları çatlamış, yer yer ufalanmış.
Ziyaretçi yolu	Basamakların üzerinden geçen yolda ziyaretçilerin ayakkabıyla yürüdüğü kesimlerde kenarlar aşınmış, havuzcuk duvarları alçalmış.

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Grubun planındaki hatalı ya da eksik iki adımı numarasıyla belirleyiniz. Her birinin neden uygun olmadığını yazarak saha çalışmasının aşamalarına uygun biçimde nasıl düzeltilmesi gerektiğini açıklayınız.

5.2. Gözlem formundaki bilgilere dayanarak kuzey ve güney basamakların gelecekte nasıl değişebileceğine ilişkin birer öngörüde bulununuz ve öngörülerinizi aşınım-birikim süreçleriyle gerekçelendiriniz. Akbasamak Travertenleri'nin Türkiye için taşıdığı bir değeri ve bu yer şeklini korumak için bir öneriyi yazınız.

6. Cemre'nin coğrafya öğretmeni, yeryüzü şekilleri ile beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimi tartışmak için

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Peru'daki R köyü ve çevresi hakkında aşağıdaki iki bilgi kartını sınıfa getirmiştir.

> ***Kart 1 – R köyü çevresinde yeryüzü şekilleri***
>
> *R köyü, And Dağları'nda yaklaşık 3.900 m yükseltide, dar bir akarsu vadisinin yamacında yer alır. Vadinin tabanı birkaç yüz metre genişliğindedir ve sık sık taşkın yaşanır. Yamaçların eğimi fazladır; düz ve geniş araziler yok denecek kadar azdır. Köyün yukarısında yalnız ot yetişebilen yüksek düzlükler, daha yukarıda ise buzullu doruklar bulunur.*
>
> ***Kart 2 – R köyü çevresinde beşerî faaliyetler***
>
> *Köylüler, yamaçlara taş duvarlarla desteklenmiş basamak biçimli dar tarlalar yapmıştır. Bu tarlalarda patates ve arpa ekilir; tarım çoğunlukla insan ve hayvan gücüyle yapılır. Evler, vadi tabanının biraz yukarısında, yamaç üzerinde küçük ve dağınık gruplar hâlinde kurulmuştur. Köye en yakın şehirden virajlı ve dar bir toprak yolla ulaşılır; yağışlı aylarda yamaçlardan kayan toprak yolu sık sık kapatır. Yüksek düzlüklerde lama ve alpaka sürüleri otlatılır.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Bilgi kartlarından yararlanarak R köyü çevresindeki yeryüzü şekillerinin tarım, yerleşme ve ulaşım üzerindeki etkilerine yönelik birer çıkarım yazınız.

6.2. Cemre, R köyü örneğinden yola çıkarak kendi yakın çevresini araştırmak istemektedir. Ilıcayaka ilçe merkezi Kireçtepe Platosu'nun eteğindeki ovada kurulmuştur. Ovada pamuk ve üzüm yetiştirilmekte, platoda keçi otlatılmakta ve taş ocakları işletilmektedir. Akbasamak Travertenleri ile sıcak su kaynakları her yıl çok sayıda ziyaretçi çekmektedir. Cemre'nin Ilıcayaka'daki yeryüzü şekilleri ile beşerî faaliyetler arasındaki etkileşimi sorgulamak için sorabileceği dört soru yazınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde:

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif